

Pòrtic

Josep Sala i Cullell

La mort misteriosa de Dolors Bernabeu

Josep Sala i Cullell

**La mort misteriosa
de Dolors Bernabeu**

Pòrtic

Primera edició: gener del 2023

© Josep Sala i Cullell, 2023

Fotografia de Dolors Bernabeu a la pàgina 4: Font © Mundo Gráfico

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions, SLU, Pòrtic

Av. Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

ISBN: 978-84-9809-528-9

Dipòsit legal: B. 22.993-2022

Fotocomposició: La Letra, S. L.

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté
l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.

En comprar aquest llibre contribueixes a mantenir l'ecosistema esmentat viu i en creixement.

A Grup62 agraiem que ens ajudis a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores
i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreça't a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessites
fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Pots contactar amb CEDRO
a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

TAULA

<i>Els personatges del drama</i>	13
<i>Nota de l'autor</i>	19

PRIMERA PART. EL MISTERI

1. Ressopó al Grill-Room, tots acompanyats de senyoretetes	25
2. Masculinitat ben caracteritzada	31
3. Si d'aquí deu minuts no he tornat	38
4. Que no es culpi ningú de la meva mort	41
5. Prometé posar-li un piset	45
6. Fou suïcidi i homicidi per imprudència	52
7. Per què han de sospitar de nosaltres, Madame?	59
8. La vaig perdonar però va tornar a marxar	67
9. L'ensurt horrorós que ens vam endur	70
10. Aquesta noia m'era coneguda	74

SEGONA PART. LA TEMPESTA

1. La convicció moral	83
2. Un home massa recte	91
3. M'estimava com un pare	94

4. La tragèdia dels paradisos artificials	98
5. No té prou diners pel que jo li robaré	102
6. A la cort dels Romànov	106
7. Granets de sentit comú	110
8. Clar, concret i definitiu	113
9. Gairebé no volem llegir diaris	118

TERCERA PART. EL SILENCI

1. Ha callat la premsa	125
2. Ara es mercadeja amb les dones	129
3. Una gran activitat	136
4. Firmaré la meva sentència	143
5. Final	151

QUARTA PART. LA CONSPIRACIÓ

1. La veritat	155
2. El militar	160
3. El jutge	169
4. Revelacions	179
5. El mecanisme	185

CINQUENA PART. REMINISCÈNCIES (UNA CODA)

1. Alguns fulls dispersos	195
2. L'atzar de la vida	201
3. Dolors	209

RESSOPÓ AL GRILL-ROOM,
TOTS ACOMPANYATS DE SENYORETES

És un vespre càlid d'estiu, i la parròquia del Grill-Room ves-sa fins al carrer.

El local és un dels llocs de moda de Barcelona, i cada tarda s'hi instal·la un aiguabarreig de joves intrèpids de la part alta, mariners de permís, prostitutes amb aspiracions, artistes de poca volada, periodistes mal pagats, arlots i pistolers. A l'entrada, la tertúlia dels embriacs discuteix les novetats de la boxa, el futbol o l'última pel·lícula d'en Charlot, mentre que, a l'entresol, els reservats es destinen als jocs d'atzar i a les trobades íntimes; a fora, uns vetlladors acompanyen el ritual del cafè, copa i puro. Entre els habituals hi ha jugadors del Barça, com el porter Ricard Zamora i l'estrella Josep Samitier, i també el rei del tango Carlos Gardel quan visita la ciutat; però el més assidu és l'escriptor Josep Maria de Sagarra, amb l'armilla i el bastonet, que hi porta els amics europeus i els espanta amb tota la bandarrada.

El Grill-Room és famós pel restaurant, on se serveix cuina francesa i austríaca i pot presumir de cambrer que ha treballat al Maxim's de París, però la clientela hi va sobretot per la festa —el rebombori, acompanyat de les notes d'Albert el pianista o d'un quartet de jazz, s'allarga fins a les sis

de la matinada. Quan *L'Esquella de la Torratxa* publica un article satíric sobre un dia normal dels burgesos ociosos, els fa acabar així la nit: «A les tres, ressopó al Grill-Room, tots acompanyats de senyoretetes. A les quatre, visita a la Farmàcia Internacional per adquirir aigua de colònia i tot el que convingui».

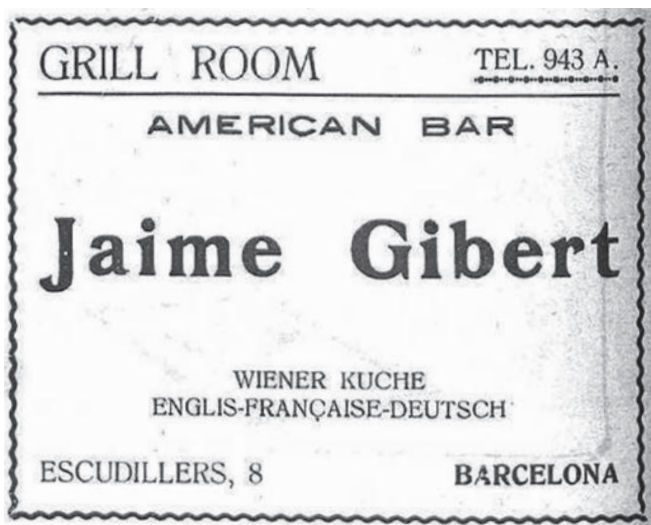
L'establiment el va fundar el 1901 el torinès Flaminio Mezzalama, gerent per a la península Ibèrica de l'empresa de vermuts Martini & Rossi. Don Flaminio, que tenia despatx a la plaça de Catalunya i la fàbrica al Poblenou, va decidir que calia obrir un local on els barcelonins poguessin tastar la nova beguda. Va triar el número 8 del carrer d'Escudellers, tot un encert: Escudellers és a tocar del final de la Rambla i això li assegurava una clientela variada i nodrida, però a la riba esquerra, és a dir, a la banda més noble del Gòtic, i així per pocs metres evitava els paisatges més sòrdids del Districte Cinquè. El diari *La Publicidad* va escriure quan feu la crònica de la inauguració: «Un establiment com aquest convenia a Escudellers, encara que no fos més que per aclarir les tenebres que cerquen la gent de mal viure».

El decorador modernista Ricard de Capmany s'encarregà del disseny, i no hi va escatimar. Arcs de fusta, vitralls, pintures murals, llums ornamentats, tapissos que representaven escenes de la verema. Per honorar la seva ciutat natal, Mezzalama el va batejar amb el nom de Torino i hi va plantar un brau a la façana. L'èxit fou tan sensacional, el triomf del vermut tan definitiu, que al cap de pocs mesos Don Flaminio va obrir un altre cafè al passeig de Gràcia destinat a la burgesia, i encara més luxós —sostre de Puig i Cadafalch, decoracions de Gaudí—. També el va anomenar Torino, o sigui que, llei de vida, del negoci d'Escudellers la gent en va començar a dir el petit Torino. Mezzalama, que també havia invertit en ne-

gocis de corbates i xocolata, es va convertir en un factòtum barceloní. Va promoure els intercanvis comercials amb Itàlia, va fer de jurat de concursos de decoracions festives, dirigí la Societat d'Atracció de Forasters amb el comte de Güell i, quan el 1902 hi va haver una passa de febre tifoide a Santpedor, hi va enviar tres bocois de vi. De tant en tant, també tenia efusions líriques, i escrivia cançons romàntiques, novel·letes o versos dedicats a Garibaldi. L'estiu del 1911 se'n tornà a Itàlia per morir i *La Vanguardia* li va publicar l'esquela.

El segon Torino va acabar tancant i, al cap de molts anys, Josep Lluís Sert el va transformar en la joieria Roca, model del racionalisme arquitectònic. El petit Torino, en canvi, va sobreviure. De fet, encara hi és i se'n conserva bona part de la decoració. El 1916 el va comprar Pierre Porta, un mig francès baix, ros i belluguet, que tenia bon nas per als negocis nocturns. Érem en plena Gran Guerra, la ciutat s'havia omplert d'espies, fugitius i vividors, i els empresaris estaven fent diners a cabassos venent als dos bàndols. Porta sabia que la modernitat era americana, o sigui que li canvià el nom: a partir d'aquell moment del Torino se'n diria el Grill-Room. Per portar-lo va contractar un austrohongarès poliglòt i formidable que es feia dir Jack Urban i que, després de voltar pel món, s'havia instal·lat en una caseta a Martorelles. Tot Barcelona ho sabia: encara que hi hagués avalots, que els embriacs fessin de les seves o que s'escapés algun tret, l'es-mòquing de Mr. Jack no s'arrugava mai.

El desembre del 1924 Porta se'n va anar a dirigir el cabaret La Buena Sombra, al carrer del Gínjol, que tenia com a reclam «seixanta belles tanguistes, seixanta — vint cambres, vint». Va traspasar el local, i l'estiu del 1925 l'amo és el senyor Jaume Gibert, un altre patró de la nit barcelonina, que el promociona als setmanaris.

© L'Esquella de la Torratxa. Font: ARCA

Tant el senyor Gibert com Mr. Jack són al local quan la tarda del 21 d'agost la jove Dolors Bernabeu hi entra. Els parroquians la saluden, i més d'un l'admira. Gairebé tots la coneixen perquè viu en una casa de dispeses de mala reputació just davant de l'establiment, al número 1 del passatge d'Escudellers. Tan a prop, que el portal es veu a través dels finestrals del restaurant.

Dolors és una noia esvelta i molt guapa, de cutis blanc i amb un nas bufó. Els cabells, d'un negre intens, els porta curts, *à la garçonne*, com és moda. És filla d'humils obrers valencians, tot i que ella va néixer a Barcelona, enmig de la pobresa del Districte Cinquè. Només té setze anys, però ja n'ha vist de tots colors. Aquella nit està contenta perquè ha de debutar cantant tangos en un cabaret proper, una feina en què haurà d'entretenir la clientela masculina amb xampany i l'expectativa del llit, allò que en diuen alternar, però que és una mena d'ascens social.

Dolors ha quedat amb la colla d'amics. Són fills de la petita burgesia barcelonina que avergonyeixen els progenitors i es guanyen la vida amb petites estafes i furts, tot i que passen més temps planificant els delictes que executant-los. Els va conèixer gràcies a la germana gran, Virgínia, que fa uns anys va marxar cap a França. Dolors es deixa estimar per Joan, un noi alt, bru i ben plantat, perquè el xicot més o menys oficial, Conrad, fa sis dies que l'han engarjolat a la Model. Tots plegats sopen, i a les nou del vespre Dolors va cap a casa de bracet de Joan. S'acomiaten a la porta amb rialles i petons. Tothom els veu, el tràfec de veïns no para, i les porteres han començat a treure la cadira al carrer per parar la fresca. Al cap d'una estona la noia puja cap a dalt.

A dos quarts d'onze de la nit el cos de Dolors cau daltabaix de l'edifici on viu, s'estavella contra el paviment i queda immòbil. Se senten crits, els veïns surten als balcons, l'animació del Grill-Room s'atura de cop, i el senyor Gibert i Mr. Jack observen l'escena des de la porta de l'establiment. L'esglai és tan gran que ningú no es mou. Un militar que passava amb el cotxe recull la noia i la porta a la casa de socors del carrer del Marquès de Barberà, a l'altra banda de la Rambla.

En aquell carrer hi ha la impremta del diari *La Publicitat*, que també hi té una petita redacció nocturna. Un dels periodistes observa l'arribada del cadàver, i de seguida veu que té una notícia grossa al davant. Corre fins a Escudellers, fa preguntes als veïns i les porteres, segueix l'arribada de l'autoritat, i torna a Marquès de Barberà per poder publicar la notícia a temps. La crònica la podem llegir a la cinquena pàgina del diari de l'endemà, el dissabte 22 d'agost, i és tan precisa que val més reproduir-la sense tocar-hi ni una paraula.

MORT MISTERIOSA

A tres quarts d'onze d'anit passada fou duta a la casa de socors del carrer de Barberà una noia que s'havia llançat daltabaix d'un balcó, al passatge d'Escudellers. La conduí un automòbil guiat per un soldat, el qual la recollí en caure. La noia tenia el cap obert, i morí en ingressar a la casa de socors. Anava molt ben vestida.

Ningú de la casa es presentà.

Quan el jutjat de guàrdia anà a aixecar el cadàver, hom veié que la víctima tenia una ferida de bala a l'esquena.

Més tard el cadàver fou identificat. La noia es deia Dolors Bernabeu i tenia 18 anys;* vivia al passatge d'Escudellers, 1, primer segona. Ningú no reclamà el cadàver.

Llavors s'ordenà la detenció dels habitants del pis on estava la noia. És una casa de lenocini. La mestressa ha dit que la xicota es prengué comiat de totes les companyes, pujà al terrat i es llançà daltabaix. Per altra banda ens han dit que a la casa només hi havia la mestressa.

Pel to de l'article podem intuir que el reporter —anònim, llavors les cròniques d'aquesta mena no anaven signades— sap que la mort de la jove té elements misteriosos que cal investigar. El que segurament no s'imagina és que se li ha girat molta feina, perquè *La Publicitat* acaba de donar l'exclusiva d'un dels casos de la dècada.

* És l'únic error del text. Dolors no tenia divuit anys, sinó setze, com s'indica a la partida de defunció. Aquesta dada equivocada la trobarem sovint als diaris.